

PHILOSOPHY (Optional) (Paper – II)

तत्त्वज्ञान (वैकल्पिक) (पत्रिका – II)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) Type

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक (वर्णनात्मक)

कालावधी : 3 तास

N.B. :

सूचना :

(1) Answer must be written either in **English** or in **Marathi**.

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

(2) Question No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting **one** question from **each** section.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.

उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(4) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायीप्रश्न संख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(5) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.

नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

(6) Candidates should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(7) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

SEAL

1. Answer any four of the following questions (10 marks each) :

Marks

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या (गुण प्रत्येकी 10) :

गुण

- What is meant by 'Freedom of will' ? State briefly the view-point of determinism and indeterminism with regard to the problem of free-will.
'संकल्प स्वातंत्र्य' (विचार-स्वातंत्र्य) म्हणजे काय ? संकल्प स्वातंत्र्याच्या समस्ये विषयी नियतीवाद आणि अनियतीवादाचा दृष्टिकोन विशद करा. 10
- It is necessity of a code of conduct for the media in Indian Democracy – Discuss.
भारतासारख्या लोकशाही राष्ट्रात माध्यमांसाठी आचार संहितेची आवश्यकता आहे, – चर्चा करा. 10
- State and evaluate Dr. Ambedkar's views regarding the nature and status of the 'Traditional Indian class and social system'.
पारंपारिक भारतीय समाज व्यवस्थेतील जाती व वर्णांचे स्वरूप आणि दर्जा याबद्दलचा डॉ. आंबेडकरांचा चिकित्सक दृष्टिकोन सांगा व त्याचे मुल्यमापन करा. 10
- State the concept of secularism, Is it compatible with religion, fanaticism and Humanism ? Explain.
धर्म निरपेक्षतेची संकल्पना सांगा, धर्म निरपेक्षतावाद हा धर्माशी व धर्म वेड आणि मानवतावादाशी सुसंगत आहे काय ? स्पष्टीकरण द्या. 10
- Discuss the nature and significance of Ahimsa and Satyagraha, It is a means for fighting social evil. Explain.
अहिंसा व सत्याग्रहाचे स्वरूप आणि महत्त्व या विषयी चर्चा करा. सामाजिक दुरिताविरुद्ध लढण्याचे ते एक साधन आहे स्पष्ट करा. 10

SECTION – A

विभाग – अ

www.mpscmaterial.com

2. Answer the following sub question :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- State the meaning of Religion and explain the nature of Vidhi, Nisedha as religious practices.
धर्माचा अर्थ सांगून धार्मिक व्यवहार या दृष्टीने विधि निषेधाचे स्वरूप स्पष्ट करा. 10
- Explain the importance of Noble Eight Fold ways in four noble truths of Buddha.
बुद्धाच्या चार आर्यसत्यामधील आर्य अष्टांग मार्गाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 10
- State the meaning of Hedonism and explain difference between Ethical-Egoism and Universal Hedonism.
सुखवादाचा अर्थ सांगा, आणि नैतिक स्व-सुखवाद व सार्वत्रिक सुखवादातील फरक स्पष्ट करा. 10
- State the main problems of Meta-Ethics.
परा-नीतिशास्त्राच्या प्रमुख समस्या सांगा. 10

3. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- Give the various definitions of religion and explain the nature of religion.
धर्माच्या विविध व्याख्या द्या आणि धर्माच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा. 10

b)	Explain Buddha's doctrine of four noble truth.
बुद्धाचा चार आर्यसत्याचा सिद्धांत स्पष्ट करा.	10
c)	What is imperative ? Explain Kant's doctrine of categorical imperatives.
आदेश म्हणजे काय ? कांटच्या निरूपाधिक आदेशाचे स्वरूप स्पष्ट करा.	10
d)	How is Emotivism 'as a criteria of Human conduct' ? Explain.
भावनावाद, 'एक मानवी वर्तनाचा निकष' कसे ते स्पष्ट करा.	10

SECTION – B

विभाग – ब

4. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

a)	Explain the principles of business and practical morality.
व्यापार नीतिची तत्वे आणि व्यवहार स्पष्ट करा.	10
b)	Give the meaning of environment and explain Animal rights regarding environmental ethics.
पर्यावरणाचा अर्थ सांगा व पर्यावरण नीतिच्या संदर्भात प्राण्यांचे हक्क स्पष्ट करा.	15
c)	Explain the principles and importance of medical ethics.
वैद्यकीय नीतिची तत्वे आणि महत्त्व स्पष्ट करा.	15

5. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या.

a)	Distinguish between business Ethics and Practical Business Morality.
व्यापार नीति आणि प्रत्यक्ष व्यवहारातील नीतिमत्ता यातील भेद स्पष्ट करा.	10
b)	Explain the nature and kinds of moral responsibilities of man for the nature.
निसर्गाबद्दल असलेल्या मानवाच्या नैतिक जबाबदाऱ्यांचे स्वरूप व प्रकार विशद करा.	15
c)	Give the meaning of abortion ; explain the traditional and modern views regarding abortion.
गर्भपाताचा अर्थ सांगा व गर्भपाताविषयी पारंपारिक आणि आधुनिक मते स्पष्ट करा.	15

SECTION – C

विभाग – क

6. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

a)	State and critically examine Marxian theory of Materialism.
मार्क्सचा भौतिकवादाचा सिद्धांत सांगून त्याचे चिकित्सक परीक्षण करा.	10
b)	What is Non-Violence ? How is it related to truth and love ?
अहिंसा म्हणजे काय ? ती सत्य आणि प्रेम या संकल्पनांशी कशी संबंधीत आहे ?	10
c)	Give in detail the views of Mahatma Jotiba Phule regarding gender and women rights.
महात्मा ज्योतिबा फुले यांची लिंगभेद आणि स्त्रीयांचे अधिकार या विषयीची मते सविस्तर सांगा.	10
d)	Define and critically examine the concepts of Liberty, Equality and Justice.
स्वातंत्र्य, समता आणि न्याय, यांचा अर्थ सांगून त्यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.	10

7. Answer the following questions.

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या.

a) What is meant by Radical Humanism ? Evaluate Radical Humanism of M. N. Ray.

नवमानवतावाद म्हणजे काय ? एम. एन. रॉय यांच्या नवमानवतावादाचे मुल्यमापन करा.

10

b) What does Vinoba Bhave mean by 'Sarvodaya and Bhudana', Explain fully. 'सर्वोदय आणि भुदान' या संकल्पनांचा विनोबा भावे यांना कोणता अर्थ अभिप्रेत आहे ते स्पष्ट करा.

10

c) Discuss in brief Gopal Ganesh Agarkar's work regarding women rights and Justice.

स्त्रीयांचे अधिकार आणि न्याय या वरील गोपाल गणेश आगरकर यांनी केलेल्या कार्याची थोडक्यात चर्चा करा.

10

d) Explain the importance of Indian Democracy with reference to Indian Constitution.

भारतीय राज्य घटनेच्या संदर्भात भारतीय लोकशाहीचे महत्त्व विशद करा.

10

SECTION - D

विभाग - ड

8. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या.

a) Critically examine the place of God in Hindu-Religion.

हिन्दु धर्मा मध्ये ईश्वराचे स्थान काय आहे याचे चिकित्सक परीक्षण करा.

10

b) Explain shortly Ramanuja's view on the relation between Isvara, Jiva and Jagat.

ईश्वर, जीव आणि जगत संबंधा विषयी असलेला रामानुजांचा दृष्टिकोन थोडक्यात स्पष्ट करा.

10

c) State the importance of Niskam Karmayoga in religion.

गीतेतील निष्काम कर्मयोगाचे धार्मिक महत्त्व विशद करा.

10

d) Do you think that the cognitive and non cognitive religious languages are contradictory to each other ? Comment.

कॉग्निटिव्ह व नॉन कॉग्निटिव्ह (जाणीव व न जाणीव) ही धार्मिक भाषा परस्पर विरोधी आहे असे तुम्हाला वाटते काय ? भाष्य करा.

10

9. Answer the following sub questions.

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या.

a) Explain the concept of God in Islam.

ईस्लाम धर्मातील ईश्वर संकल्पना स्पष्ट करा.

10

b) Explain the nature of religious philosophy without God according Buddhism and Jainism.

ईश्वराशिवाय धर्माच्या तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप बौद्ध व जैनांच्या मते स्पष्ट करा.

10

c) State the importance of 'law of Karma' according to Gita in Indian Ethics.

गीतेतील कर्मयोग सिद्धांताचे भारतीय नीति शास्त्रातील महत्त्व विशद करा.

10

d) State the importance of the concepts of cognitive and non-cognitive religious languages.

धार्मिक भाषेतील कॉग्निटिव्ह व नॉन कॉग्निटिव्ह (जाणीव व न जाणीव) या संकल्पनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

10